

Mały uczeń jest zdolny językowo!

Wspieram, rozwijam i kształtuję jego zdolności

W 2011 r. Ośrodek Rozwoju Edukacji, wydawca czasopisma „Języki Obce w Szkole” w latach 2000-2011, przeprowadził po raz 44. konkurs na najlepszy artykuł dotyczący kształcenia językowego.

Autorzy mieli do wyboru dwa tematy: edukację językową małych dzieci lub ocenę wpływu Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego na nauczanie języka obcego w szkole. Jury konkursowe nagrodziło trzy teksty dotyczące pierwszego z zaproponowanych tematów. Nowa redakcja prezentuje nagrodzone artykuły oraz sylwetki laureatów.

[**Małgorzata Mikołajczyk**]

Absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie oraz Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Nauczycielka języka francuskiego w Pałacu Młodzieży w Katowicach oraz nauczyciel w Niepublicznym Przedszkolu „Pałacyk” w Katowicach, gdzie oprócz zajęć wychowawczo-dydaktycznych prowadzi zabawy z językiem francuskim w czterech grupach wiekowych z wykorzystaniem własnego programu wczesnej nauki języka francuskiego pt. *Un, deux, trois, claques tes doigts*

[**Marta Borówka**]

Studentka V roku studiów pedagogicznych na Uniwersytecie Gdańskim, absolwentka Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych UG, lektor języka obcego w prywatnej szkole językowej dla dzieci, członkini stowarzyszenia Polska Akademia Dzieci.

[**Dariusz Witkowski**]

Właściciel szkoły języków obcych ENGLISH 4U w Gnieźnie oraz założyciel Językowej Szkoły Podstawowej „Prymus”. Nauczyciel języka angielskiego i wykładowca metodyki nauczania języka angielskiego z doświadczeniem w pracy w Nauczycielskich Kolegiach Języków Obcych we Wrześni i Poznaniu.

[Małgorzata Mikołajczyk]

Wczesne nauczanie języków obcych ciągle jeszcze jest terenem nieodkrytym i pozostawia nauczycielom duże pole do działania. Współczesne przedszkola mają w swojej ofercie naukę języka angielskiego, a tylko niektóre proponują dodatkowo zajęcia z języka niemieckiego, włoskiego czy francuskiego.

Czy i dlaczego warto inwestować we wczesną naukę języka, a może języków obcych? Odpowiedź na to pytanie nie budzi już dzisiaj żadnych wątpliwości. Mali uczniowie posiadają nadzwyczajny potencjał językowy, który należy rozwijać od najmłodszych lat. Mimo że dziecko ma naturalne predyspozycje do nauki języka obcego, aby właściwie wspierać, rozwijać i kształtować jego zdolności językowe, trzeba odnaleźć treści, metody i techniki wychodzące naprzeciw jego zainteresowaniom i potrzebom.

W życiu każdego dziecka zabawa ma szczególne znaczenie i stanowi podstawową formę jego aktywności. Dlatego też elementy ludyczne odgrywają istotną rolę w procesie uczenia się małych dzieci. To właśnie podczas zabawy, w przyjaznej atmosferze dzieci błyskawicznie opanowują słownictwo, struktury gramatyczne języka obcego oraz właściwą danemu językowi intonację. Bawiąc się, powtarzając słowa wyliczanek, fragmenty piosenek, dziecko nabywa umiejętność komunikowania się w sytuacjach codziennych. Naturalne zainteresowanie dziecka rymówką, piosenką, tańcem i zabawą sprzyja nie tylko powtarzaniu słownictwa, ale też prowadzi do prawdziwej wymiany informacji w języku obcym. W przedszkolu, w którym pracuję, wszystkie dzieci w wieku od 3 do 6 lat uczestniczą w prowadzonych przeze mnie zabawach w języku francuskim.

W codziennej pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, wykorzystuję trzy rodzaje zabaw:

- zabawę dydaktyczno-językową;
- zabawę muzyczną;
- dramę.

Zabawy dydaktyczno-językowe mają na celu wzbogacanie słownictwa, utrwalanie konstrukcji gramatycznych, posługiwanie się całymi zdaniami, utrwalanie właściwej wymowy i intonacji. Oto kilka przykładów takich właśnie zabaw:

Passe-moi le sac

Mali uczniowie siedzą w kręgu i przekazują sobie torbę wypełnioną przedmiotami. Za każdym razem gdy muzyka przestaje grać, dziecko, które trzyma w rękach torbę, wyciąga z niej jeden przedmiot i nazywa go.

Devine ce que je fais

Dzielimy grupę na dwa zespoły. Dzieci z jednego zespołu kolejno naśladują różne czynności, drugi zespół podaje czasownik opisujący obserwowany ruch. Za prawidłową odpowiedź ekipa otrzymuje jeden punkt.

Devine le dessin

Zadanie polega na odgadnięciu nazwy rysowanej rzeczy. Rolę nauczyciela w tej zabawie stopniowo przejmują chętne dzieci. Utrwalamy tutaj stawianie pytań: „Qui est-ce?”, „Qu'est-ce que c'est?”.

J'ai gagné

Każde dziecko otrzymuje planszę z obrazkami i tyle małych karteczek, ile jest obrazków na planszy. Nauczyciel wymienia w ustalonej przez siebie kolejności nazwy obrazków (może również wymieniać nazwy przedmiotów, których nie ma na planszach dzieci). Dzieci nakrywają karteczkami te obrazki, których nazwy usłyszały. Wygrywa dziecko, które jako pierwsze nakryje wszystkie obrazki na swojej planszy i krzyknie: „J'ai gagné”.

Les cartes identiques

Nauczyciel przygotowuje podwójne karty z obrazkami do utrwalenia i odwraca je tak, by obrazek był niewidoczny dla dziecka. Zadaniem dzieci jest odnalezienie dwóch jednakowych kart i nazwanie ich. Jeśli odkryte karty nie są takie same, bądź dziecko nie potrafi ich nazwać, karty wracają na swoje miejsce. Gra trwa do momentu, aż zostaną odnalezione wszystkie podwójne karty.

On joue au morpion

Nauczyciel umieszcza na tablicy obrazki dziewięciu przedmiotów, kolorów czy cyfr. Dwa zespoły odgadują ich nazwy, tak aby ustawić w jednym rzędzie trzy swoje symbole (kółka lub krzyżyki).

Où est le chat?

Dzieci siedzą w kole i podają sobie zabawkę, podczas gdy nauczyciel zamyka oczy. Na umówiony sygnał dzieci chowają zabawkę i ręce za plecami, a nauczyciel próbuje ją odnaleźć, zadając pytanie wybranym dzieciom: „Tu as un chat?”. Dziecko odpowiada: „Oui, j'ai un chat” lub „Non, je n'ai pas de chat”.

Zabawy muzyczne, tak lubiane przez dzieci w wieku przedszkolnym, są jednocześnie doskonałym ćwiczeniem językowym. Wyliczanki, piosenki dla dzieci, a także fragmenty piosenek dla dorosłych stwarzają okazję do pracy nad doskonaleniem wymowy, rytmem i intonacją zdania, ale też służą wzbogacaniu słownictwa, utrwalaniu konstrukcji gramatycznych i leksykalnych. Do szczególnie lubianych przez najmłodsze dzieci należą:

Cinq éléphants

Dzieci maszerują, śpiewają i naśladują postaci występujące w piosence. „Un éléphant ça trompe, ça trompe, un éléphant, ça trompe énormément” – dzieci naśladują trąbienie słonia; „Deux éléphants, ça trompe, ça trompe, deux éléphants, ça trompe énormément” – dzieci przerywają i naśladują trąbienie dwóch słoni; „Trois éléphants, ça trompe, ça trompe, trois éléphants, ça trompe énormément etc.” – dzieci przerywają i naśladują trąbienie 3 słoni.

Zabawa może służyć utrwalaniu wymowy liczebników głównych.

Quand trois poules

Jest to zabawa podobna do opisanej wyżej. Dzieci poznają i utrwalają liczebniki porządkowe podczas zabawy przy piosence:

„Quand trois poules vont aux champs,

la première va devant,

la deuxième suit la troisième,

la troisième va derrière.

Quand trois poules vont aux champs la première va devant”.

Frère Jacques

Dzieci tworzą koło, jedno wchodzi do środka. Nauczyciel zadaje pytanie: „Comment tu t'appelles?”. Dziecko odpowiada: „Je m'appelle Jacques” i zasypia. Dzieci wskazują na śpiącego i mówią: „C'est Monsieur Jacques. Il dort”. Następnie chodzą dookoła i śpiewają piosenkę: „Frère Jacques, Frère Jacques, dormez-vous? Dormez-vous?”. Dziecko w środku koła odpowiada: „Oui, je dors!”. Dzieci posługują się trybem rozkazującym i mówią: „Réveille-toi!” – Kuba budzi się i przeciera oczy; „Lève-toi!” – Kuba wstaje; „Lave-toi!” – Kuba myje się; „Brosse-toi les dents!” – Kuba myje zęby; „Habille-toi!” – Kuba ubiera się.

Zabawę można powtórzyć kilka razy, uzupełniając ją o dodatkowe wyrażenia.

Quelle heure est-il?

Dzieci śpiewają i wskazują zegar oraz właściwą godzinę:

- „Regarde la pendule, tic, tak, tic, tac.
- Quelle heure est-il? tic, tak, tic, tac.
- Regarde la pendule, tic, tak, tic, tac.
- Quelle heure est-il? tic, tak, tic, tac.
- Il est une heure. tic, tac, tic, tac.
- Il est deux heures. tic, tac, tic, tac.
- Il est trois heures. tic, tac, tic, tac.
- Il est quatre heures. ding ding.
- Il est cinq heures. tic, tac, tic, tac.

- Il est six heures, tic, tac, tic, tac.
 - Il est sept heures, tic, tac, tic, tac.
 - Il est huit heures, coucou, coucou
 - Il est neuf heures. tic, tac, tic, tac.
 - Il est dix heures. tic, tac, tic, tac.
 - Il est onze heures. tic, tac, tic, tac.
 - Il est midi. Bonjour!
 - Il est minuit. Bonne nuit!
- Wstępem do całej zabawy może być wyliczanka:
- Quelle heure est-il?
 - Il est midi!
 - Qui t'as dit?
 - La souris.

Je fais un pas

Dzieci stoją w kole i wykonują czynności, o których mowa w piosence:

- „Je fais un pas en avant, en avant” – robią krok do przodu;
- „Je fais un pas en arrière” – robią krok do tyłu;
- „Je tourne, tourne, tourne” – obracają się dookoła siebie;
- „Je tourne en moi-même
- „Je danse le woogui-bougui” – tańczą;
- „et je vais plus loin” – idą kilka kroków po obwodzie koła.

Zabawa wprowadza radosny nastrój i mobilizuje dzieci do dalszej pracy.

Mes petits lapins

Dzieci udają, że są króliczkami i siedzą na dywanie. Nauczyciel śpiewa, a zmartwione „króliczki” zbliżają się do niego: „Mes petits lapins ont bien du chagrin, ils ne sautent plus dans le Cardin”. Nauczyciel po kolei pyta króliczki, co je boli: „Où tu as mal, mon petit lapin?”, a one odpowiadają: „J'ai mal à la tête”; „J'ai mal à la main”; „J'ai mal à la jambe”.

Następnie nauczyciel przy pomocy czarodziejskiej różdżki uzdrawia króliczki, mówiąc: „Guéris, guéris, guéris”. Zdrowe króliczki skaczą przy dalszej części piosenki: „Saute, saute, saute, petit lapin, saute, saute, saute dans le jardin”.

Zabawę można powtórzyć, zbierając znowu przed sobą dzieci i mówiąc: „Venez mes petits lapins, venez mes petits lapins. C'est mon anniversaire”. Dzieci stoją w kółeczku, jedno ustawia się w środku. Wszyscy śpiewają: „Joyeux anniversaire, joyeux anniversaire, joyeux anniversaire pour Ola (imię dziecka, które stoi w środku) joyeux anniversaire”. Następnie jedno z dzieci pyta jubilata o wiek: „Tu as quel âge?”. Dziecko odpowiada: „J'ai 5 ans; J'ai 5 ans et demi”.

Wprowadzenie dramy do wczesnego nauczania języków obcych jest elementem wysoce motywującym dzieci do udziału w zajęciach językowych. Zastosowanie małych form scenicznych, podczas których dziecko, wykorzystując własną wyobraźnię, identyfikuje się z odgrywaną postacią fikcyjną, znacznie uatrakcyjnia zajęcia językowe. Bardzo ważną rolę do spełnienia na tym etapie nauczania ma nauczyciel, który musi być czujny i wrażliwy na potrzeby swoich uczniów. Mali uczniowie lubią teksty krótkie i rymowane, które łatwo zapamiętać i powtórzyć na scenie.

Treści przedstawień przedszkolnych dostosowują do poziomu możliwości i umiejętności wychowanków. Oto scenariusz Czerwonego Kapturka opracowanego dla grupy dzieci 5-, 6-letnich. Scenariusz można rozszerzać o nowe treści, zależnie od potrzeb.

Le scénario du Petit Chaperon Rouge

La première scène:

Maman: Ma chérie, où es-tu?

Le Petit Chaperon Rouge: J'arrive maman.

Maman: Ma chérie va chez ta grand-mère. Elle est malade.

Le Petit Chaperon Rouge: Oui, maman!

Maman: Mais, fais attention au loup. Il est méchant.

Le Petit Chaperon Rouge: Oui, maman!

La deuxième scène:

Les enfants chantent: Promenons-nous dans le bois...

Le loup: Bonjour mademoiselle!

Le Petit Chaperon Rouge: Bonjour monsieur. Comment ça va?

Le loup: Ça va bien, merci. Où vas-tu?

Le Petit Chaperon Rouge: Je vais chez ma grand-mère. Elle est malade. Viens avec moi.

Le loup: Ah non, merci. Au revoir!

La troisième scène:

Le Petit Chaperon Rouge: Toc, toc, toc!

Le loup déguisé en grand-mère: Qui est là?

Le Petit Chaperon Rouge: C'est moi, ta petite-fille.

Le loup déguisé en grand-mère: Entre ma chérie. Je suis malade.

Le Petit Chaperon Rouge: Bonjour ma grand-mère. Comment vas-tu?

Le loup déguisé en grand-mère: Très mal!

Le Petit Chaperon Rouge: Tiens, c'est pour toi.

Le loup déguisé en grand-mère: Merci ma chérie. J'adore le chocolat.

Le Petit Chaperon Rouge: Ma grand-mère, que tu as de grands yeux!

Le loup déguisé en grand-mère: C'est pour mieux regarder!

Le Petit Chaperon Rouge: Ma grand-mère, que tu as de grandes Oreilles!

Le loup déguisé en grand-mère: C'est pour mieux écouter!

Le Petit Chaperon Rouge: Ma grand-mère, que tu as de grandes jamba!

Le loup déguisé en grand-mère: C'est pour mieux sauter.

Le Petit Chaperon Rouge: Ma grand-mère, que tu as de grandes dents!

Le loup déguisé en grand-mère: C'est pour mieux te manger.

Le Petit Chaperon Rouge: Ah! Au secours! Au secours!

Les enfants chantent: Promenons-nous dans le bois...

Wczesne nauczanie języka obcego to także kształtowanie u dzieci postawy tolerancji i akceptacji wobec innych kultur i narodów. Dzieci bardzo lubią słuchać opowiadań o tym, jak żyją ich rówieśnicy we Francji, jak spędzają czas wolny, w co lubią się bawić, jak obchodzą święta. W okolicach szóstego stycznia wspólnie z najstarszą grupą dzieci przygotowują spotkanie integracyjne dla całego przedszkola, podczas którego poznajemy zwyczaj związane ze świętem Trzech Króli. Punktem kulminacyjnym zabawy jest zawsze krojenie okrągłego ciasta – *la galette* i szukanie w swoim kawałku niespodzianki – *la fève*. Każde dziecko chciałoby zostać królem czy królową balu, ale jeśli szczęście mu nie dopisze, szybko pociesza się pysznym kawałkiem świątecznego ciasta. Takie zajęcia dają dzieciom wiele radości i wzbudzają oczekiwanie na następne przygody z językiem francuskim. Na zakończenie organizują zabawę przy piosence „J'aime la Gilette”, podczas śpiewania której dzieci wznoszą radosne okrzyki: „Vive le roi! Vive la reine!”

Wczesne nauczanie języka obcego wymaga od nauczyciela nie tylko bardzo dobrego przygotowania językowego, lecz także – a może przede wszystkim – znajomości psychologii i pedagogiki wieku przedszkolnego. W literaturze psychologicznej bardzo mocno podkreśla się znaczenie sukcesu w procesie uczenia się. Mały uczeń uczy się chętniej, gdy jego wysiłki są doceniane przez nauczyciela. Uśmiech, słowa zachęty, pochwały zawsze mobilizują moich podopiecznych. Ogromne znaczenie ma także współpraca nauczyciela z rodzicami. Zajęcia otwarte, prezentacje umiejętności językowych dzieci podczas uroczystości przedszkolnych, kontakty indywidualne z rodzicami wzmocniają zainteresowanie dzieci językiem francuskim oraz zachęcają je do aktywnego i systematycznego udziału w zajęciach.